

**BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING RAQAMLI
TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH
MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH**

Ne’matov Oybek Erkin o‘g‘li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
“Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi” kafedrası
E-mail: oybek.nematov1991@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta’lim tizimining dolzarb masalalaridan biri — boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini rivojlantirish muammosi tadqiq etilgan. Axborotlashgan jamiyat sharoitida kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning raqamli savodxonligini oshirish va ularda gadjetlardan ongli hamda xavfsiz foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirish zarurati asoslab berilgan. Tadqiqot jarayonida boshlang‘ich ta’limda raqamli vositalarni integratsiya qilishning pedagogik shart-sharoitlari, dars va darsdan tashqari faoliyatda qo‘llaniladigan interaktiv metodlar hamda xorijiy tajribalar tahlil qilingan. Maqolada o‘quvchilarning ijodiy va mantiqiy fikrlashini o‘stirishda, shuningdek, axborot xavfsizligi madaniyatini shakllantirishda raqamli ta’lim muhitining o‘rni yoritilgan. Tadqiqot yakunida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida raqamli madaniyatni tizimli rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, raqamli texnologiyalar, foydalanish madaniyati, raqamli savodxonlik, kichik maktab yoshi, axborot xavfsizligi, interaktiv metodlar, ta’lim muhiti.

Аннотация. В данной статье исследуется одна из актуальных проблем современной системы образования — развитие культуры использования цифровых технологий у учащихся начальных классов. Обосновывается необходимость повышения цифровой грамотности и формирования навыков осознанного и безопасного использования гаджетов у младших школьников в условиях информационного общества. В процессе исследования проанализированы педагогические условия интеграции цифровых

инструментов в начальное образование, интерактивные методы, применяемые в урочной и внеурочной деятельности, а также зарубежный опыт. В статье освещается роль цифровой образовательной среды в развитии творческого и логического мышления учащихся, а также в формировании культуры информационной безопасности. В заключении исследования разработаны практические рекомендации по системному развитию цифровой культуры у учащихся начальных классов.

Ключевые слова: начальное образование, цифровые технологии, культура использования, цифровая грамотность, младший школьный возраст, информационная безопасность, интерактивные методы, образовательная среда.

Abstract. This article examines one of the pressing issues in the modern educational system: developing the culture of digital technology utilization among primary school students. It substantiates the necessity of enhancing digital literacy and forming skills for the conscious and safe use of gadgets among young learners in the context of an information society. The research analyzes the pedagogical conditions for integrating digital tools into primary education, interactive methods employed in curricular and extracurricular activities, as well as international practices. The paper highlights the role of the digital learning environment in fostering students' creative and logical thinking, alongside shaping a culture of information security. Concluding the study, practical recommendations are developed for the systematic cultivation of digital culture in primary school students.

Keywords: primary education, digital technologies, culture of utilization, digital literacy, primary school age, information security, interactive methods, learning environment.

KIRISH

Mavzuning dolzarbligi. XXI asr — global axborotlashuv va shiddatli raqamlashtirish davri sifatida insoniyat hayotining barcha jabhalarini, xususan,

ta'lim tizimini ham tubdan o'zgartirmoqda. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar shunchaki yordamchi vosita emas, balki zamonaviy ta'lim muhitining fundamental asosiga aylandi. Axborot jamiyatining shakllanishi va rivojlanishi sharoitida o'sib kelayotgan yosh avlod, ayniqsa, kichik maktab yoshidagi o'quvchilar juda erta yoshdan boshlab turli raqamli qurilmalar va virtual makon bilan to'qnash kelmoqdalar. Bu esa pedagogika fani oldiga mutlaqo yangi vazifani — boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini tizimli ravishda rivojlantirish muammosini ko'ndalang qilib qo'yimoqda.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxsning intellektual, estetik va axloqiy poydevori shakllanadigan eng sezgir (sensitiv) davr hisoblanadi. Aynan shu yoshda bolalarda tashqi olamdan kelayotgan axborotlarni qabul qilish, qayta ishlash va ularga nisbatan shaxsiy munosabatni bildirish ko'nikmalari shakllanadi. Biroq, hozirgi kunda kichik maktab yoshidagi bolalarda raqamli vositalar (smartfon, planshet, kompyuter) va internet resurslaridan foydalanishda jiddiy nomutanosiblik ko'zga tashlanmoqda. O'quvchilar ko'p hollarda ushbu texnologiyalardan bilim olish va intellektual rivojlanish maqsadlarida emas, balki nazoratsiz ko'ngilochar kontentlarni iste'mol qilish vositasi sifatida foydalanmoqdalar. Bu holat nafaqat bolaning ruhiy va jismoniy salomatligiga, balki uning ijtimoiy moslashuviga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli, ta'lim jarayonida faqatgina "raqamli savodxonlik" (texnik ko'nikmalar)ni shakllantirish kifoya emas, balki kengroq tushuncha bo'lgan "raqamli madaniyat"ni rivojlantirish talab etiladi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyati — bu o'quvchining raqamli muhitda ongli, maqsadli, axloqiy va xavfsiz harakat qilish qobiliyatini ifodalovchi integrativ shaxsiy xususiyatidir. Bu madaniyat tarkibiga axborot qidirish va tahlil qilish ssenariylari, tarmoqdagi muloqot odobi (netiket), vaqtni to'g'ri taqsimlash (taym-menejment) hamda eng muhimi — kiberxavfsizlik va axborot gigiyenasi qoidalarini kiradi. Mazkur muammoni ilmiy-pedagogik jihatdan hal etish,

boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini axborot xurujlari va salbiy kontentlardan himoya qiluvchi ichki "immunitet"ni shakllantirish imkonini beradi.

O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini tubdan isloh qilish va raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri etib belgilangan. Xususan, yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasining "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni, Milliy o‘quv dasturi hamda ta’lim sohasini raqamli transformatsiya qilishga oid strategik hujjatlarda dars jarayonlariga innovatsion va raqamli texnologiyalarni samarali integratsiya qilish vazifasi qo‘yilgan. Ushbu vazifalarni amalga oshirish bevosita eng quyi bo‘g‘in — boshlang‘ich ta’limdan boshlanishi strategik ahamiyatga ega.

Muammoning o‘rganilish darajasi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ta’limni raqamlashtirish va shaxsning axborot madaniyatini shakllantirish masalalari xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Jumladan, pedagogika fani doirasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va elektron ta’lim muhitini yaratish muammolari ko‘plab tadqiqotchilarning diqqat markazida bo‘lib kelgan. Biroq, aynan kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, ularda raqamli texnologiyalardan foydalanish *madaniyatini* (iste’molchilikdan ijodkorlikka va tizimli bilim olishga o‘tishni) rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari hamda metodik tizimi yaxlit tadqiqot obyekti sifatida etarlicha baholanmagan. Mavjud yondashuvlar ko‘proq yuqori sinf o‘quvchilari yoki talabalarning AKT-kompetentligini rivojlantirishga yo‘naltirilgan bo‘lib, boshlang‘ich sinflarda bu jarayonni dars va darsdan tashqari faoliyatning uzviyligida tashkil etish metodikasi to‘liq ochib berilmagan.

Bu esa quyidagi obektiv **ziddiyatlarni** yuzaga keltirmoqda:

Jamiyat va ta’lim tizimini jadal raqamlashtirish talablari hamda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli madaniyat darajasi pastligi o‘rtasidagi;

Raqamli vositalarning ulkan didaktik imkoniyatlari hamda boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ushbu vositalardan o‘quvchilarda madaniyat va immunitetni shakllantirishda tizimli foydalanish metodikasi mukammal emasligi o‘rtasidagi ziddiyatlar.

Mazkur ziddiyatlarni bartaraf etish hamda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli dunyoda to‘g‘ri va samarali rivojlanishini ta’minlash ushbu tadqiqot mavzusining tanlanishini shartlaydi va uning ilmiy qiymatini belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi — boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari, mezonlari hamda samarali metodik tizimini ishlab chiqish va uni amaliyotda asoslashdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari:

1. Pedagogik va psixologik adabiyotlar asosida "boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyati" tushunchasining mohiyati va tarkibiy qismlarini ilmiy jihatdan aniqlashtirish;
2. Kichik maktab yoshidagi bolalarda raqamli madaniyatni shakllantirishning hozirgi holatini tahlil qilish va baholash mezonlarini ishlab chiqish;
3. Boshlang‘ich sinf dars va darsdan tashqari mashg‘ulotlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini rivojlantirishning innovatsion modelini va pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash;
4. Ishlab chiqilgan metodika va tavsiyalarning samaradorligini pedagogik tajriba-sinov ishlari orqali tekshirish va amaliyotga joriy etish.

Pedagogik va psixologik adabiyotlar asosida "Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyati" tushunchasining mohiyati va tarkibiy qismlari

1. Tushunchaning Nazariy-Metodologik Asoslari va Mohiyati

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish tizimli yondashuvni talab etadi. Biz ko‘rib chiqayotgan tushuncha bir nechta fundamental kategoriyalar — "*madaniyat*",

"axborot madaniyati", "raqamli savodxonlik" va "kompetensiya" terminlarining o‘zaro integratsiyalashuvi natijasida yuzaga kelgan murakkab, ko‘p qirrali pedagogik hodisadir.

Falsafiy va madaniyatshunoslik yo‘nalishidagi tadqiqotlarda **madaniyat** inson faoliyatining o‘ziga xos usuli, uning moddiy va ma’naviy boyliklarni yaratish, saqlash hamda uzatishga qaratilgan ijodiy kuch va qobiliyatlari majmui sifatida talqin etiladi. Pedagogika fanida esa madaniyat shaxsning jamiyatda muvaffaqiyatli sotsializatsiyalashuvini (ijtimoiy moslashuvini) ta’minlovchi ichki sifatlar ssenariysi sifatida baholanadi.

XX asr oxiri va XXI asr boshlariga kelib, axborot oqimining keskin ortishi natijasida fanga "**axborot madaniyati**" (**information culture**) tushunchasi kirib keldi. Akademik tadqiqotlarda bu tushuncha shaxsning axborotga bo‘lgan ehtiyojini anglash, uni qidirish, saralash, qayta ishlash va yangi bilim ko‘rinishida taqdim etish qobiliyati sifatida tushuntiriladi. Biroq, bugungi kunda ta’lim makonining sun’iy intellekt, virtual borliq va bulutli texnologiyalar bilan o‘ralishi axborot madaniyatining yanada ixtisoslashgan shakli — "**raqamli madaniyat**" (**digital culture**) tushunchasini shakllantirdi.

Ko‘pincha amaliyotda "raqamli savodxonlik" (digital literacy) va "raqamli madaniyat" tushunchalari adashtiriladi yoki sinonim sifatida qo‘llaniladi. Vaholanki, ularning o‘rtasida jiddiy konseptual farq mavjud:

- **Raqamli savodxonlik** — bu asosan instrumental (texnik) ko‘nikmalar majmui bo‘lib, kompyuter yoki smartfonni yoqish, dasturlarni ishga tushirish, internetdan ma’lumot topish kabi amaliy harakatlarni qamrab oladi.
- **Raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyati** — bu shunchaki texnik operatsiyalarni bajarish emas, balki raqamli muhitda *ongli, maqsadli, axloqiy, estetik va xavfsiz* harakat qilish qobiliyatini ifodalovchi **integrativ shaxsiy xususiyatdir**. U shaxsning qadriyatlari, motivatsiyasi va dunyoqarashi bilan uzviy bog‘liq.

Boshlang'ich sinf o'quvchisi prizmasidan qaraganda, bu madaniyat bolaning raqamli dunyoga passiv iste'molchi (o'yinlar o'ynash, videolarni maqsadsiz tomosha qilish) sifatida emas, balki **faol va ijodkor subyekt** sifatida yondashishini anglatadi. Ya'ni, raqamli vositalar bola qo'lida ko'ngilochar o'yinchoqdan bilish, o'rganish va shaxsiy intellektual salohiyatni oshirish quroliga aylanishi — raqamli madaniyat shakllanganligining bosh mezonidir.

2. Kichik Maktab Yoshidagi O'quvchilarning Psixologik Xususiyatlari

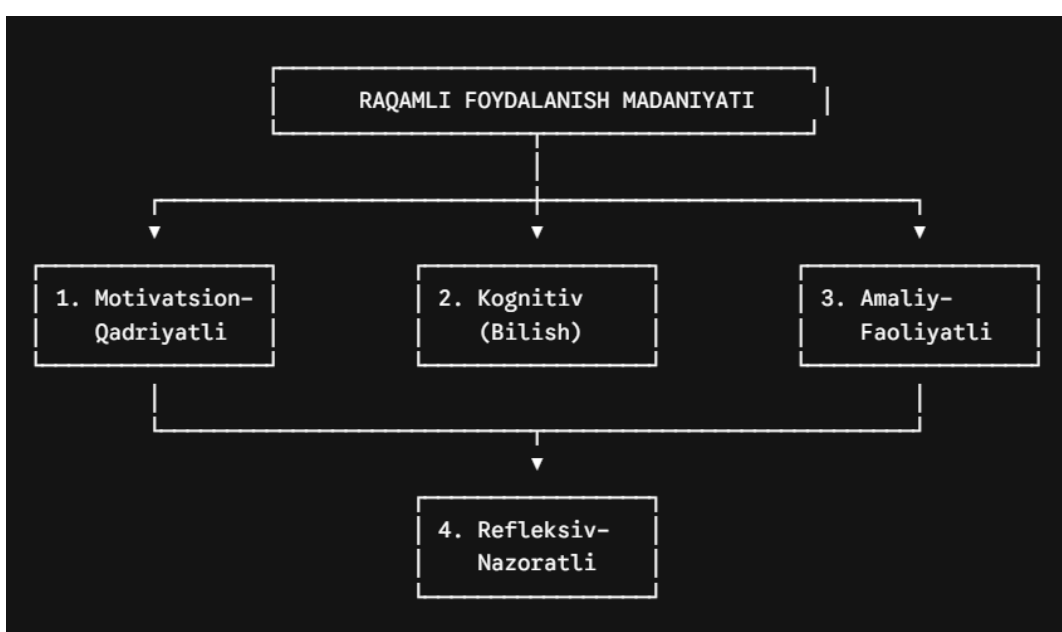
Raqamli foydalanish madaniyatini boshlang'ich sinf yoshidagi (6–10 yosh) bolalar misolida tadqiq etishda ularning psixofiziologik va kognitiv rivojlanish qonuniyatlarini inobatga olish shart. Psixologiyada (L.Vigotskiy, J.Piaje, D.Elkonin qarashlari asosida) bu davr quyidagi o'ziga xosliklar bilan xarakterlanadi:

- **Etakchi faoliyatning almashishi:** Bog'cha yoshidagi etakchi faoliyat hisoblangan o'yin, boshlang'ich sinfga kelib o'qish (*ta'lim olish*) faoliyatiga almashadi. Raqamli madaniyat aynan mana shu o'tish davrida muhim ko'prik vazifasini o'taydi: bolaning raqamli o'yinlarga bo'lgan tabiiy moyilligini ta'limiy-didaktik o'yinlar va modellashtirish orqali o'quv faoliyatiga yo'naltirish lozim.
- **Tafakkurning ko'rgazmali-obrazlilikdan mavhum-mantiqiylikka o'tishi:** Kichik maktab yoshidagi bolalar mavhum tushunchalarni vizual tasvirlarsiz qabul qilishi qiyin kechadi. Raqamli texnologiyalar (multimedia, interaktiv simulyatsiyalar) dinamik vizuallashtirish imkonini beradi. Bu esa bolaning mantiqiy tafakkurini o'stiradi.
- **Ixtiyoriy diqqat va xotiraning shakllanish bosqichi:** Bu yoshda bolalarda diqqatni uzoq vaqt bir joyga jamlash qobiliyati hali to'liq rivojlanmagan bo'ladi. Raqamli kontentning yorqinligi va interaktivligi diqqatni tortadi, biroq nazoratsiz gipotezada bu jarayon "klipcha tafakkur" (clip thinking) — ma'lumotlarni chuqur tahlil qilmasdan, yuzaki va tezkor qabul qilish kabi psixologik nuqsonni keltirib chiqarishi mumkin.

Shu sababli, kichik maktab yoshidagi bolalarda raqamli madaniyatni shakllantirish psixologik jihatdan ularning kognitiv jarayonlarini himoya qilish va to‘g‘ri yo‘naltirish bilan parallel ravishda kechishi zarur.

3. Raqamli Texnologiyalardan Foydalanish Madaniyatining Tarkibiy Qismlari (Komponentlari)

Pedagogik muammoni tizimli modellashtirish maqsadida, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini quyidagi to‘rtta o‘zaro bog‘liq tarkibiy qism (komponent)ga ajratish ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi:

1. Motivatsion-qadriyatli komponent (Motivational-Value Component)

Bu komponent raqamli madaniyatning poydevori bo‘lib, o‘quvchining raqamli texnologiyalarga bo‘lgan munosabatini belgilaydi.

- *Mazmuni:* Raqamli vositalardan faqatgina o‘yin va ko‘ngilochar maqsadlarda emas, balki yangi bilimlar olish, kashfiyotlar qilish va ijodiy topshiriqlarni bajarish uchun foydalanishga bo‘lgan ichki qiziqish (motivatsiya).
- *Shakllanadigan sifatlari:* Raqamli makonda o‘zaro muloqot odobiga (netiketga) rioya qilish, bironing mualliflik huquqini (oddiy darajada bo‘lsa

ham, masalan, rasmlar yoki matnlarni ko‘chirganda) hurmat qilish qadriyatlarini qabul qilish.

2. Kognitiv (bilish) komponent (Cognitive Component)

O‘quvchining raqamli muhit va uning qoidalari haqidagi tizimli bilimlari majmuidir.

- *Mazmuni:* Raqamli qurilmalarning asosiy vazifalarini tushunish, internet tarmog‘idan o‘quv topshiriqlariga mos ma’lumotlarni qanday qidirish kerakligini bilish.
- *Eng muhim qismi: Axborot gigiyenasi va kiberxavfsizlik bilimlari.* Bola qaysi ma’lumotlar ishonchli, qaysilari zararli (feyk, virusli yoki yoshiga mos bo‘lmagan kontent) ekanligini elementar darajada farqlay olishi, begona shaxslar bilan tarmoqda muloqot qilishning xavflarini tushunishi lozim.

3. Amaliy-faoliyatli komponent (Operational-Activity Component)

O‘quvchining bevosita raqamli muhitda amaliy topshiriqlarni bajarish va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini aks ettiradi.

- *Mazmuni:* Ta’limiy platformalardan (masalan, elektron kundaliklar, interaktiv virtual laboratoriyalar, intellektual o‘yin dasturlari) mustaqil foydalana olish.
- *Ijodkorlik ko‘rsatkichi:* Raqamli vositalar yordamida oddiy taqdimotlar yaratish, rasm chizish, matn terish yoki o‘quv loyihalarida ishtirok etish. Ya’ni, bilimlarni amaliyotda qo‘llash orqali yangi raqamli mahsulot yaratish.

4. Refleksiv-nazoratli komponent (Reflective-Control Component)

Bu komponent bolaning o‘z raqamli xulq-atvorini boshqarish va baholash qobiliyatidir.

- *Mazmuni: Taym-menejment (vaqtni boshqarish).* O‘quvchining gadgetlar qarshisida o‘tkazayotgan vaqtini o‘zi nazorat qila olishi, virtual dunyo va real hayot (dars tayyorlash, sport, jonli muloqot) o‘rtasidagi muvozanatni saqlashi.

- *Pedagogik ahamiyati:* Raqamli tobelik (gadget-tobedlik) elementlarini barvaqt aniqlash va ularni bartaraf etish, o‘zining tarmoqdagi harakatlarining oqibatini anglash (tanqidiy fikrlash).

XULOSA:

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining raqamli texnologiyalardan foydalanish madaniyatini rivojlantirish muammosi bo‘yicha olib borilgan pedagogik-psixologik tahlillar, nazariy izlanishlar va tizimli modellashtirish ishlari yakunida olingan natijalar yaxlit ilmiy xulosalarni shakllantirishga asos bo‘ladi. Tadqiqot jarayonida obyekt hisoblangan mazkur fenomen shunchaki texnik operatsiyalarni bajarish yoki instrumental kompyuter savodxonligi yig‘indisi emas, balki kichik maktab yoshidagi bolaning kognitiv va psixofiziologik xususiyatlariga mos keladigan, raqamli makonda ongli, maqsadli, axloqiy va kiber-xavfsiz harakat qilish qobiliyatini ifodalovchi integrativ shaxsiy xususiyat ekanligi aniqlandi. Bu madaniyat o‘quvchini raqamli muhitning passiv axborot iste’molchisidan faol va ijodkor ta’lim subyektiga aylantirishning asosiy didaktik omili bo‘lib xizmat qiladi.

Ushbu tizimli jarayonning ichki strukturaviy tuzilishi va rivojlanish dinamikasi motivatsion-qadriyatli, kognitiv, amaliy-faoliyatli hamda refleksiv-nazoratli komponentlarning o‘zaro uzviy bog‘liqligida namoyon bo‘ladi. Mazkur tarkibiy qismlarning har biri o‘quvchida nafaqat AKT vositalaridan amaliy foydalanish ko‘nikmasini, balki axborot gigiyenasi, kiberxavfsizlik, raqamli muloqot odobi (netiket) hamda virtual dunyo bilan real hayot o‘rtasidagi muvozanatni saqlashga xizmat qiluvchi shaxsiy sifatlarni shakllantiradi. Kichik maktab yoshidagi bolalarda etakchi faoliyatning o‘yin shaklidan o‘quv faoliyatiga o‘tishi hamda tafakkurning ko‘rgazmali-obrazli xarakteri raqamli simulyatsiyalar va interaktiv didaktik platformalardan foydalanishni taqozo etsa-da, bu jarayon "klipcha tafakkur" (clip thinking) va gadget-tobelik kabi ruhiy-pedagogik nuqsonlarning oldini olish uchun raqamli kontentning qat’iy pedagogik me’yorlangan va dozalangan ko‘rinishda integratsiyalashuvini talab qiladi.

Shu bilan birga, ishlab chiqilgan pedagogik diagnostika mezonlari va ularning obektiv ko'rsatkichlari ta'lim jarayonida har bir o'quvchining shaxsiy raqamli rivojlanish trayektoriyasini monitoring qilish hamda metodik tuzatishlar kiritish imkoniyatini ta'minlaydi. Umumiy xulosa sifatida ta'kidlash joizki, boshlang'ich ta'lim bosqichida shakllantirilgan raqamli foydalanish madaniyati bolada tashqi axborot xurujlariga, manipulyatsion va salbiy kontentlarga nisbatan kiber-himoya hamda ichki pedagogik "immunitet" hosil qiladi. Bu esa raqamli jamiyat sharoitida barkamol shaxs ma'naviyati va intellektual xavfsizligini ta'minlashning eng quyi va eng mustahkam strategik poydevori bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmoni. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida Milliy o'quv dasturini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori. – Toshkent, 2021.
4. Mavlonova R., To'rayeva O., Xoliqberdiyev K. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
5. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
6. Выготский Л. С. Педагогическая психология. – Москва: Педагогика-Пресс, 1999.
7. Эльконин Д. Б. Психология обучения младшего школьника. – Москва: Знание, 1974.
8. Erkin o'g, Ne'matov Oybek. "INSON MA'NAVIY QARASHLARINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O

‘RNI." *TANQIDIY NAZAR, TAHLILiy TAFAKKUR VA INNOVATSION G*
OYALAR 1.5 (2025): 395-401.

9. Erkin o'g'li, Nematov Oybek. "PEDAGOGIK DASTURIY
VOSITALAR." *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE
TEACHING SOLUTIONS* 1.3 (2024): 147-150.